

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavy

SPRÁVA

zo zahraničnej pracovnej cesty (ZPC)

Zahraničná pracovná cesta sa uskutočnila do štátu: Bulharsko

Dátum od-do: 13. - 16. 4. 2015

Účastníci ZPC: Peter Bánovec

Podrobné údaje o rokovaní – kde sa rokovanie uskutočnilo, s kým sa rokovalo, obsah rokovania:

V hlavnom meste Bulharska – Sofii sa konalo stretnutie v rámci siete európskych miest združených v rámci projektu EUROCITIES. V rámci troch dní rokovaní boli predstavené aktuálne trendy riešenia problémov, s ktorými sa európske mestá potýkajú.

V prvý rokovací deň sa konalo zasadnutie výboru pre bezpečnú infraštruktúru – „Road safety network group“, kde sa preberali aktuálne posuny v projektoch CREATE a TIDE. Projekt TIDE už vstupuje do finálnej fázy a v dňoch 15.-16. Septembra sa bude konať v Barcelone záverečná konferencia projektu. Bezpečnosť v mestách je vnímaná ako kľúčová, nakoľko v roku 2014 bolo na cestách usmrtených 25700 ľudí, čo je približne 500 za týždeň. Dôležitou témou sú aj predpísané ukazovatele – kde podľa Bielej knihy dopravy EU má byť do roku 2030 minimálne 1/2 vozidiel premávajúcich v mestách poháňaná elektrickou energiou. Z toho potom vyplývajú ďalšie problémy ako je nastavenie distribučnej siete aby pokryla požiadavky na nabíjanie polovice flotily vozidiel. Európske mestá čelia problémom pri implementácii týchto ukazovateľov a jednotne navrhujú nečakať na národnú úroveň, ale skrz plynúci čas začať aktívne pripravovať zmeny v oblasti zmeny štruktúry vozidiel premávajúcich v našich mestách. Mestá si vzájomne chcú pomáhať pri identifikácii bariér implementácie ukazovateľov.

Veľmi zásadnou otázkou je aj efektívnosť jednotlivých druhov pohonu, najmä v otázke verejnej dopravy, u ktorej vozidlá denne najazdia stovky kilometrov. Sofia z uvedeného dôvodu začala testovať elektrické autobusy, kde aktuálne prevádzkovaný model vybavený AOWEI superkondenzátormi má spotrebu 0,95 kWh/km, čo je 2,5 krát menej v porovnaní so štandardným dieselovým motorom. Na jedno nabitie elektrobuses prejde 20 km, avšak na nabíjanie potrebuje špeciálnu nabíjaciu stopu.

Hlavné mesto Sofia s počtom obyvateľom 1,3 mil. prevádzkuje aj ekologickú trakciu verejnej dopravy v podobe mesta, električiek a trolejbusov. Pochváliť sa môže 208 kilometrami električkových tratí (jednosmerne) a 97 kilometrami trolejbusových tratí. Električkové trate prevádzkuje v dvoch rozchodoch: 1009mm v celkovej dĺžke 168km a 1435mm v celkovej dĺžke 40km. Pôvodný plán Sofie na zmenu rozchodu električiek z 1009mm na 1435mm bol zmenený a to z hľadiska ekonomickej neefektívnosti ako aj realizačnej náročnosti. MHD ročne odjazdí 60 mil. vzkm (pri súpravách električiek sa počíta 1 vzkm na súpravu a nie na 1 vozidlo ako u nás). Všetky tržby spracováva a prerobuje mesto. Voči dopravcom majú nastavené kontrolné a sankčné mechanizmy, kde v prípade porušenia dohodnutých pravidiel v lepšom prípade dopravca nedostáva zaplatené za výkon vozidla, v prípade vážnejšieho priestupku dostáva navyše aj pokutu. Sleduje sa hlavne dodržiavanie cestovných poriadkov, dodržiavanie stanovených trás a čistota vozidiel a verejných priestorov. Kontrola sa rieši okamžitým dohľadom a spätným vyhodnotením do 24 hodín. V minulom roku Sofia zrealizovala celkovo 35 km cyklotrás.

V rámci mobilného fóra EUROCITIES boli prezentované dobré skúsenosti z vybraných miest:

Copenhagen (Kodaň) predstavil ich riešenie decentralizovanej organizácie verejnej dopravy prostredníctvom štatutárnej agentúry.

Copenhagen je domovom 600 tis. obyvateľov, mesto zamestnáva 45000 pracovníkov. Mesto si vytýčilo za svoju prioritu dosiahnuť deľbu prepravnej práce v členení 1/3 bicyklom, 1/3 hromadnou dopravou a 1/3 autami. Ich zámerom je zabezpečenie kvalitného života pri súčasnom rozvoji a zabezpečení trvalej udržateľnosti. Za mestskú hromadnú dopravu nesie zodpovednosť mesto. Pri návrhu organizácie verejnej dopravy stála základná myšlienka: jeden lístok, jeden informačný kanál a jedna služba pre všetkých. Pre cestujúcu verejnosť je verejná doprava viditeľná ako jedna služba od jedného dodávateľa. Prevádzkované mesto je vlastníctvom štátu, mesta a dvoch obcí, prevádzkové náklady metra hradí štát vzhľadom na status hlavného mesta. Na prevádzkové náklady štát získava prostriedky z predaja a prenájmu pozemkov v okolí metra, ktoré pred budovaním vykúpil. Regionálna doprava je v rukách dvoch regiónov a 45 obcí.

Tržby si dopravcovia delia na základe spoločnej dohody, ktorá má za sebou dlhú cestu. Štátne železnice majú fixnú sadzbu a na zlepšovanie ich služieb slúžia tržby od cestujúcich – čím viac cestujúcich pritiaľnu do svojich vlakov, tým viac tržieb im ostáva. Mesto dotuje mestskú hromadnú dopravu. Pre každú linku sa vypisuje tender s jasnými pravidlami a množstvom kontrolných a sankčných mechanizmov. Na základe kontraktu je vyplácaná mesačná dotácia vo výške počtu hodín odjazdených vozidlami. Aktuálne sa upravujú všetky kontrakty pre zlepšenie podmienok pre cestujúcich, kde z cestujúcich navyše získava dopravca vyšší podiel tržieb. Prevádzkové náklady kryjú tržby na 62%, zbytok je dotácia mesta. V posledných rokoch mesto vo veľkom investuje do preferencie MHD, rovnako zaviedli niekoľko BRT úsekov, u ktorých očakávajú návratnosť do 10 rokov.

V rámci flotily vozidiel ktoré používa mesto (vo všetkých mestských organizáciách) si stanovili prísne kritériá. Novo nakupované vozidlá v kategórii osobných vozidiel musia byť elektromobily, dodávky a minibusy čo najviac spĺňajúce kritériá ekologických vozidiel, pričom sa ale stále potýkajú s problémami v rámci infraštruktúry (napr. nedostatok plničiek na alternatívne palivá). Vďaka logistickému riadeniu flotily prostredníctvom GPS dosiahli úsporu prevádzkových nákladov vo výške 25%. Ich ambíciou je dosiahnuť métu 85% elektromobilov vo flotile mesta v tomto roku, v roku 2012 bol podiel elektromobilov na úrovni 15%, 2013 to už bolo 43% a v minulom roku elektromobily tvorili už 57% celej flotily. Veľmi dobré skúsenosti majú aj s vodíkovým pohonom, brzdí ich akurát nízka kapacita plničky. Vďaka spoločnému prístupu (spoločné tendre) k zmene pohonu flotily vozidiel a dotáciám vlády (dotácie vo výške 39% ceny vozidla) aktuálne participuje na projekte elektromobility 33 verejno-prospešných organizácií.

Oslo ako hlavné mesto Nórska sa od roku 2008 zameralo na rozvoj troch druhov dopravy: pešiu, verejnú hromadnú a cyklo. Naplnenie cieľov nazvali ako „Oslo package 3“, kde za pomoci finančných prostriedkov získaných z mýta za vstup do mesta financujú rozvoj uvedených troch systémov. Verejná hromadná doprava v minulom roku previezla 320 mil. cestujúcich. Oslo financuje verejnú hromadnú dopravu sumou 1,65 bil.€, kde 70% dotácie na MHD je krytých z mýtného systému, výška dotácie je na úrovni 50% prevádzkových nákladov. Od roku 2007 aj vďaka mýtnemu systému Oslo slávi úspech v podobe zníženia podielu IAD z 40% na 24% pri súčasnom zvýšení podielu ciest verejnou hromadnou dopravou o 30%. V tomto období populácia mesta vzrástla o 12%. Zvýšenie atraktívnosti verejnej dopravy dosiahli aj rozšírením predplatných lístkov do regiónu a znížením intervalov, najmä na niektorých linkách metra. Mesto prijíma aj ďalšie opatrenia, ako je znižovanie počtu parkovacích miest na uliciach a zavádzanie elektromobility, kde elektromobily majú zdarma vjazd do mesta ako aj parkovanie. Dnes je 25% všetkých vozidiel v Nórsku elektrických. Aktuálne je vo fáze projekčnej prípravy ďalšia vetva metra do rozvojovej časti mesta, kde minimálne 20% nákladov hradia súkromní developeri.

V rámci rozpravy sa porovnávala výška dotácie v iných mestách, kde Praha dotuje MHD vo výške 70% prevádzkových nákladov, Malmö dáva 45%. Londýn dostáva na MHD 1/3 dotácie grant od kráľovstva.

Švédske Malmö implementuje v rámci svojej dopravnej politiky redukciu áut v centre mesta a aktuálne rieši v rámci „Goodstrafikprogram for Malmö 2014-2020“ city logistiku zásobovania centra mesta tak, aby znížili podiel nákladnej dopravy v srdci mesta vybudovaním zásobovacích skladov na okraji mesta a zásobovaním vozidlami na alternatívny pohon – testujú elektromobil na báze vozidla Mercedes-Benz Sprinter. Aktuálne sú zapojení do projektu SamCity.

V rámci konferencie boli zaujímavé príspevky pánov z EIB (Európska investičná banka) a EBRD (Európska banka pre rekonštrukciu a rozvoj). EIB predstavila ich finančné nástroje JESSICA a ELENA. EBRD sa zameriava na financovanie projektov generujúcich zisk, ktoré nie je možné financovať z fondov EU, ako je napríklad systém mýtného na vjazd do miest či financovanie parkovacej politiky.

V rámci stretnutia prebehlo aj rokovanie skupiny pre smart mestskú logistiku a zefektívňovanie riadenia vozového parku – „Smart city logistic and efficient fleet management group“.

Svoje riešenia predstavilo viacero miest, medzi iným aj Ghent (Gent), ktorý je držiteľom cien Fleet innovation 2014 a Fleet owner of the year 2013. Snahou európskych miest je spravovať a organizovať svoj vozidlový park najoptimálnejšou formou a čo najviac ekologicky. V prípade Gentu medzi mestské vozidlá patria aj servisné vozidlá, školské autobusy či vozidlá mestskej polície a požiarnej jednotky. Ich flotila aktuálne číta 600 osobných vozidiel a 50 nákladných vozidiel. Pre nákup uplatňujú jednotný prístup, kde požiadavkami na vozidlo je ecoscore min. 65, prednosť má pohon na alternatívne palivá a správne vozidlo pre vybrané úlohy. Taktiež implementujú aj inteligentné dopravné systémy, car sharing (pokiaľ vozidlo nepotrebujú zamestnanci mesta, je k dispozícii pre obyvateľov) a ekologický spôsob jazdy. Pre výkon mestských funkcií nakupujú elektrické vozidlá, akčný rádius vozidiel je maximálne 120km, čo je dostatočné. Inteligentné systémy zabezpečujú optimálne využitie flotily vozidiel a racionalizáciu ich prevádzky. Pre požiarneho zbor aplikujú projekt FIRED-uP.

Súkromná spoločnosť IT MOBILE predstavila ich riešenie pre smart mobility management. V rámci neho spracovali pre Gent kontrolu zametacích vozidiel, ktorá optimalizuje ich výkon a sleduje, kedy skutočne zametali a kedy iba prešli ulicou.

Vyhodnotenie z hľadiska splnenia účelu ZPC a odborného prínosu:

Pracovná cesta splnila svoj účel. Bola dohodnutá spolupráca s ostatnými európskymi mestami a vzájomná pomoc v jednotlivých oblastiach, Bratislava vyjadrila záujem naďalej participovať na projekte EUROCITIES, ktorý má silnú podporu aj v Bruseli a európska komisia ho vníma veľmi pozitívne, vďaka čomu majú možnosť aj mestá priamo vstupovať do rozhodovaní komisie a zlepšovať pozíciu miest. Do budúcnosti Bratislava plánuje hostiť jedno zo stretnutí európskych miest.

Konkrétne úlohy, ktoré vyplynuli z výsledkov rokovania účastníka / účastníkov ZPC:

Podieľať sa na činnosti projektu s partnerskými mestami.

V Bratislave, dňa 27.4.2015

Podpis účastníka / účastníkov ZPC